

νά ἦναι θερισμένος, ἀλωνισμένος, λιμισμένος, καὶ κοβαλημένος εἰς τὸ σιτοδοχεῖον περὶ τὰ μέσα τοῦ Ἰουλίου, — μετὰ τὴν ὁποῖαν ἐποχὴν οὐδεὶς τοιαῦτὰ μένη εἰς τὰ χωράφια. Περὶ ἐνός τῶν ἀπείρων τούτων ἀγγῶν λέγει περιηγητὴς Γάλλος:—

‘Φθάσαντες εἰς τὸ μέρος, ὅπου εἶχεν ἀρχίσαι ὁ θερισμός, ἴδαμεν ἔμπροσθέν μας χιλίους θεριστάς, κατὰ σειρὰν τεταγμένους ὁλόγυρα εἰς εὐμεγέθη τινὰ περιοχὴν οἴτου, ὅστις σιωπηλῶς ἐπιπτεν ὑπὸ τὰ δρέπανά των, ἐνῷ δώδεκα ἔφιπποι ἐπιστάται ἐκύτταζαν κ’ ἐμψύχοναν αὐτοὺς ἐκ τῶν ὀπισθεν. Ὡς ἴδαν ἡμᾶς πλησιάζοντας, ἐκβαλαν, πρὸς χαιρετισμὸν τοῦ κυρίου των, τρανήν τινα φωνήν, ἣτις ἀντήχησε καθ’ ὅλην τὴν ἐρημίαν. Μετ’ ὀλίγον, ἀμαξαι τινές, τὰς ὁποίας εἶχαμεν προπεράσειν, ἐστάθησαν ὑπὸ τὴν σκιάν ὀλίγων δρυῶν, αἰτινες ἔμεναν ἀκόμη εἰς τὸ μέσον τῆς πεδιάδος. Σημεῖόν τι ἐδόθη, καὶ οἱ θερισταί, ἀφήσαντες τὸ ἔργον των, ἤραδιάσθησαν ὅλοι ἔμπροσθέν μας. Αἱ γυναῖκες ἦσαν περίπου ἰσαριθμοὶ μὲ τοὺς ἀνδρας· καὶ οὗτοι μὲν ἐφαίνοντο εὐμορφοί, ἀλλ’ ἐκεῖναι ἦσαν φοβεραὶ, κατακοπιασμέναι καὶ βυθισμέναι εἰς τὸν ἰδρωτὰ αἱ ταλαίπυροι, καθότι ἡ θεριμότης ἦτο φορικτή. “Ἄν καὶ οἱ ἀνθρώποι οὗτοι πρὸ ὀλίγων μόνον ἡμερῶν εἶχαν ἀφήσειν τὰ ὄρη των, ἤρχιζαν ἤδη νὰ πάσχωσιν ἀπὸ τὸν νοσῶδη ἀέρα. Ἀπὸ τὸν πυρετὸν δὲν εἶχαν ἀκόμη κτυπηθῆν παρὰ δύο· ἀλλ’ εἰδοποιήθη ὅτι καθήμεραν ἤθελεν αὐξάνειν ὁ ἀριθμὸς, καὶ ὅτι περὶ τὰ τέλη τοῦ θερισμοῦ μόλις τὸ ἡμισυ τοῦ τάγματος ἤθελεν εἶσθαι ὑγιεῖς. “Τί γίνονται οἱ ταλαίπυροι ἀσθενεῖς;” ἠρώτησα ἐγώ. “Τοὺς δίδομεν κοιμάτιον ψωμίς, καὶ τοὺς ἀποστελλομεν.” “Ἄλλὰ ποῦ ὑπάγουν;” “Ἐπιστρέφουν πρὸς τὰ ὄρη· τινές αὐτῶν ἀποθνήσκην εἰς τὸν δρόμον· οἱ δὲ λοιποὶ φθάνουν εἰς τὰ ἴδια, ἀποκαμωμένοι ἀπὸ τὴν νόσον καὶ τὸν κόπον τῆς ὁδοιπορίας.” Τὸ σημερινὸν γένημα ἦτον ἐξαιρετικὸν διὰ τοὺς πτωχοὺς τούτους ἐργάτας· καθότι ὁ δεσπότης αὐτῶν, μὲ σκοπὸν νὰ κάμῃ πλέον εὐπρόσδεκτον τὴν ἐπίσκεψίν του, εἶχε φέρειν δύο ἀμάξας φορτωμένας χειμωνικά, τὰ ὁποῖα διεμοιράσθησαν εἰς τοὺς θερίζοντας ὁμοῦ μὲ τὸ ψωμίον. Οἱ ταλαίπυροι χωρικοὶ δὲν ἠμύλον νὰ σηκώσωσι τὰ ὀμμάτια ἀπὸ τοὺς ὥραις καρπούς· ἀδυνατῶ δὲ νὰ περιγράψω τὴν χαρὰν, ἣτις ἔλαμπεν εἰς ὅλων τὰ πρόσωπα, ὅταν αἱ μεγάλαι αὐτῶν μάχαιραι ἐφανέρωσαν τὴν κοκκίνην καρδίαν καὶ τὸν δροσιτικὸν ζῶμον τῶν χειμωνικῶν, καὶ διέχυσαν ὁλόγυρα τερπνοτάτην εὐωδίαν. Τὴν ἡμέραν τρώγουν τρεῖς φορὰς· τὸ δὲ μεσημέριον

κοιμῶνται δύο ὥρας. Καὶ ὁ ἡμερινὸς μὲν οὗτος ὕπνος δὲν ἐκθέτει αὐτοὺς εἰς κανένα κίνδυνον· ἀλλ’ ἡ γῆ χρησιμεύει ἀκόμη ὡς κράββατος αὐτῶν, καὶ ἀφοῦ καταβῶσιν ἐπ’ αὐτῆς αἱ ψυχραὶ δρόσοι τῆς ἐσπέρας, καὶ οἱ ἄθλιοι διανυκτερεύουν ἐπὶ τοῦ ὑγροῦ χόματος εἰς τὸ μέσον θειωδῶν ἀναθυμιάσεων.’

Ὅττω διὰ τριάκοντα περίπου δραχμὰς, τὰς ὁποίας λαμβάνει ἕκαστος ἐργάτης εἰς τὸ διάστημα τῶν δύο ἐβδομάδων τοῦ θερισμοῦ, ὑπάγουν χιλιάδες τῶν δυστυχῶν τούτων πενήτηκοντα ἢ ἐξήκοντα μίλια διὰ νὰ ἐργάζωνται εἰς τὰς λοιμικὰς πεδιάδας τῆς Μαρέμης, πρὸ ὀφθαλμῶν ἔχοντες ὅτι θέλουν ἀρπάξαι τὸν πυρετὸν, καὶ ἢ ἀποθάνειν μακρὰν ἀπὸ τὰ ἴδια, ἢ ἐπιστρέψαι ἐκεῖ ἀσθενεῖς ἢ ἀδυνατισμένοι κατὰ τὸ ἐπίλοιπον τοῦ χρόνου. Τοιαύτη εἶναι, καὶ τοιαύτη ἐχηματίσι διὰ πολλοὺς αἰῶνας, ἢ κατὰστασις τῶν ἐργατῶν εἰς τινὰς τῶν περιφημοτέρων χωρῶν τῆς Ἰταλίας. Ἐπὶ τῶν παλαιῶν Ῥωμαίων, ἡ γῆ ἐκαλλιεργεῖτο κοινῶς ὑπὸ ἀνδραπόδων ἢ δούλων ἀγοραστῶν, οἵτινες ἐλογίζοντο σχεδὸν ὡς κτήνη, ἢ τῶν ὁποίων τὰ πρόσωπα ἐξουσίαζαν οἱ κύριοι αὐτῶν ἀπεριορίστως, δερνοντες, κολοβόνοντες, ἢ θανατόνοντες αὐτοὺς κατ’ ἀρέσκειαν. Ὁ Χριστιανισμὸς ἐνήργησε μεγάλην μεταβολὴν· τὰ ἀνδράποδα ἔγιναν, πρῶτον πάντων, δουλοπάροικοι, εἰς τὴν γῆν προσκολλημένοι, — πωλούμενοι, ἢ ἀγοραζόμενοι μετ’ αὐτῆς, — ἢ ὑπόχρεοι νὰ ἐκτελῶσι μέτρον τι ἐργασίας διὰ τοὺς κυρίους των· ἀλλὰ τὰ πρόσωπά των ἦσαν ὑπὸ τὴν προστασίαν τῶν νόμων. Βαθμηδὸν ἠλευθερώθησαν οἱ δουλοπάροικοι εἰς τὸ μεγαλύτερον μέρος τῆς Εὐρώπης, ἢ μολοντί οἱ πλείοτεροι ἐξηκολούθησαν πτωχοί, ἔλαβαν ὁμῶς τὸ δικαίωμα νὰ διαθέτωσι τὰ προϊόντα τοῦ ἰδρωτός των ὅπου καὶ ὅπως ἠδύναντο ἐπωφελέστερα. Τούτου πλείοτερον δὲν ἠμύροσε μέχρι τοῦ νῦν νὰ κατορθώσῃ διὰ τοὺς Εὐρωπαίους ἐργάτας ἡ ἀνθρωπίνη δικαιοσύνη καὶ φιλανθρωπία. Περαιτέρω τινὰ τῆς καταξάσεως αὐτῶν βελτίωσιν δελεῖ συνεπιφέρειν ἡ βραδεία πρόοδος τῆς ἀνθρωπίνου κοινωνίας ἐν γένει, καὶ ἡ τῶν ὠφελίμων γνώσεων διάδοσις μεταξὺ των.

Ὅσον ἐξαπλόνονται καὶ διαδίδονται εἰς πλείοτερους αἱ ἐπιστήμαι, τόσον ὀλιγοστεύουν τὰ ἐνδεχόμενα νὰ γεννηθῶσιν ἀπ’ αὐτὰς κακά, καὶ πολυπλασιάζονται τὰ καλά. Ὁ τολμηρὸς πλάνος, — ὅστις δὲν εἶναι ποτὲ κοινὸς ἀνθρώπος, — προσκινεῖται ἀπὸ τὸν ἀμαθῆ καὶ χυδαῖον λαόν, ἀλλὰ περιπαίξεται ἀπὸ τοὺς φωτισμένους ἀνθρώπους. — ΒΕΚΚΑΡΙΑΣ.